

На Старадарожчыне захаваліся іконы-старажылы – нямыя сведкі гістарычных падзей, якія адбываліся на нашай зямлі. Яны маюць агульны лёс з храмам, вёскай, насельнікамі краю і з’яўляюцца рарытэтамі.

 Бібліяграфічны спіс:

1. Амфилохиева, Е. В. Изобразительное искусство : полная энциклопедия / Е. В. Амфилохиева. – М. : ЭКСМО, 2016. – 256 с.
2. Дашкевіч, В. Да веры сваім шляхам / В. Дашкевіч // Навіны Старадарожчыны. – 1993. – 8 мая – С. 3.
3. Крючко, И. Храм, и как вести себя в нем / И. Крючко // Новости Стародорожчины. – 1994. – 14 декабря. – С. 3.
4. Фяксель, И. Человек чистой души радуется всему, особенно природе, плодам своего труда и радости другого человека... / И. Фяксель // Новости Стародорожчины. – 2015. – 14 марта. – С. 4.

МАДЫФІКАЦЫІ АЎТАРСКІХ УСХОДНІХ ВЕРШАВАННЫХ ЖАНРАВЫХ ФОРМ У СУЧАСНАЙ ПАЭЗІІ

А. А. Дзенісевіч

*УА «Беларускі дзяржаўны педагагічны
ўніверсітэт імя Максіма Танка», г. Мінск*

*Навуковы кіраўнік – І. М. Мішчанчук,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт*

Анатацыя. У артыкуле разглядаюцца аўтарскія жанравыя формы, падобныя да ўсходніх: ясачкі, зномы, квантэмы, пункціры, акварэлі, кропелькі.

Ключавыя словы: жанравая дыфузійнасць; вершаваныя формы; аўтарскія мініяцюры; новатворы.

Мастацтва паэзіі, знаёмае чалавецтву яшчэ з біблейскіх часоў, пастаянна развіваецца. Мэта паэзіі – максімальна поўна асвятліць стан чалавечай душы, не выходзячы пры гэтым са строгіх формаў вершаванага жанру. Аднак многія паэты шукаюць новыя вершаваныя формы, якія маглі б з нечаканага боку раскрыць і іх паэтычны дар, і саму мову.

У сучаснай беларускай паэзіі сустракаюцца арыгінальныя паэтычныя мініяцюры, сэнсава ці фармальна падобныя да ўсходніх вершаў. У кожнага паэта яны, звычайна, маюць свае жанравыя і фармальныя адметнасці, а таксама асаблівыя назвы: у Алеся Разанава – пункціры і квантэмы, у Рыгора Барадуліна –

ясачкі і ахвярынкі, у Аксаны Спрынчан – граняслоўі, у Сяргея Законнікава – «кропелькі» і інш.

Даследчык беларускай літаратуры Вячаслаў Рагойша адносіць падобныя жанравыя формы да паняцця «карацелька» – «невялікі, звычайна ад двух да шасці вершарадоў, завершаны па форме і думцы паэтычны твор» [1, с. 466]. Абмежаванасць аб’ёму карацелькі вядзе да лаканічнасці і падчас афарыстычнасці выказвання. Даследчык адносіць да карацелек і рубаі з хоку. Карацелькі ёсць у многіх паэтаў – Максіма Танка, М. Лужаніна, Эдзі Агняцвет, Рыгора Барадуліна, Ю. Свіркі, Алеся Разанава і інш.

Даследчыкі і крытыкі не перастаюць параўноўваць вершы А. Разавана з японскімі вершаванымі формамі, шукаючы пэўную сувязь і нават залежнасць ад іх. Паэт настойваў на тым, што пункціры – уласна беларуская форма, натхнёная і створаная менавіта на беларускай культурнай і версіфікацыйнай глебе. Ён не адмаўляецца ад таго, што быў знаёмы з рознымі формамі ўсходняй паэзіі, але называе усялякія падабенствы пункціраў да іх усяго толькі «перагукамі». І хаця мы сустрэнем у разанаўскіх пункцірах матывы і нават падобныя вобразы да тых, што паўстаюць з перакладаў хоку Басё, выкананых беларускім аўтарам:

Вішня наўскрай дарогі,
спяшайся першаю расцвісць –
у пчол абранніцай будзеш [2, с. 52].

У ржышчы жытнёвым
конік застракатаў:
яшчэ нешта не жата?! [2, с. 72]

Калі ж разглядаць пункціры толькі з боку будовы, то тут яны зусім не адпавядаюць класічным японскім канонам: хаця ўсе яны – нерыфмаваныя, колькасць складоў у іх абсалюдна розная – ад зусім кароткіх 13-складовых:

Бульба цвіце.
У рамонкаў
круглыя вочы [2, с. 56].

да даволі аб’ёмных, з рэфрэнам:

Бядую: страта,
радуся: страта...
Воўк-санітар –
нас насцігае страта,
і неадступна гоніць,
і ніколі
не ведае ні літасці, ні жалю –
усё слабое забірае страта.
Бядую: страта...
Радуюся: страта... [2, с. 12]

Увогуле, разглядаючы творчасць наватара А. Разанава, можам з упэўненасцю сказаць, што ягоныя арыгінальныя мініяцюры дазваляюць нам разважаць пра развіццё беларускай паэзіі ў накірунку медытатыўнасці, афарыстычнасці, інтэлектуальнасці. А. Разанаў, а за ім і іншыя сучасныя беларускія паэты ўспрымаюць свет па-новаму, асэнсоўваюць прыгажосць праз прызму іншай філасофіі, занатоўваюць яе адрывіста, пункцірна.

Людка Сільнова выкарыстоўвае такую жанравую форму, як акварэль, якая па сваёй форме вельмі падобная да танкі:

А сёння
жанчыны
у чорных ватоўках
зграбалі жоўтую прыгажосць –
асенняе лісце –
пад ліпамі... [3, с. 80]

Цікавай нам уяўляецца форма мініяцюрнага верша-філасофскай развагі Сяргея Законнікава – кропелькі:

Шукаў ты ісціну
Нямала зім і лет,
А зараз хочаш,
Каб адкрылася адразу...
Ды не спяшае на размову свет.
Няма адказу [4, с. 62].

Калі ж за галоўную прыкмету падабенства да ўсходніх мініяцюр узяць колькасць складоў (для хоку і танка), то найбольш цікавымі ў гэтых адносінах будуць ясачкі Р. Барадуліна:

Скон – нечаканны й чаканны плён.
Чалавек – гадзіннік, які не ведае,
На колькі Усявышнім заведзены ён [5, с. 334].

ці:

І старац зношаны і маладзён,
Ніхто і не падумае, што зрэшты
Ён – саркафаг сваіх пражытых дзён [5, с. 334].

і ягоныя ж ахвярынкі:

І верабей чырыкае
Пра нешта сваё
Вялікае [6, с. 455].

Такім чынам, у дадзеным артыкуле мы прыйшлі да наступных высноў:

- працэс уласнабеларускай трансфармацыі класічных вершаваных усходніх форм з'яўляецца адным з паказчыкаў дасканаласці нацыянальнага слоўнага мастацтва;

• больш ужывальныя ў нашым слоўным мастацтве цвёрдыя вершаваныя формы перасатвараюцца, разнявольваюцца ў межах магчымага (танкі і ясачкі Р. Барадулiна, хоку і пункціры А. Разанава);

• з’яўленне і iснанне названых вершаваных «наватвораў» сведчыць пра развіццё беларускай паэзіі ў накірунку медытатыўнасці, афарыстычнасці, iнтэлектуальнасці.

Бiблiяграфiчны спіс:

1. Рагойша, В. П. Паэтычны слоўнік / В. П. Рагойша. – 3-е выд., дапрац. і дапоўн. – Мiнск : Бел. навука, 2004. – 576 с.

2. Разанаў, А. Дождж: возера ў акупунктуры: пункціры / А. Разанаў. – Мiнск : I. П. Логвінаў, 2007. – 162 с.

3. Сiльнова, Л. Ластаўка ляціць... : вершы / Л. Сiльнова. – Мiнск : Маст. лiт., 1993. – 96 с.

4. Законнікаў, С. I. Дол: вершы і паэмы / С. I. Законнікаў. – Мiнск : Галiяфы, 2008. – 496 с.

5. Барадулiн, Р. Збор твораў : у 5 т. / Р. Барадулiн. – Мiнск : Маст. лiт., 1999. – Т. 3 : Паэмы, вершы. – 335 с.

6. Барадулiн, Р. Ксты / Р. Барадулiн. – Мiнск : Рым.-катал. парафія св. Сымона і св. Алены, 2005. – 472 с.

ВЫРАТАВАННЕ КАХАННЕМ (ПАВОДЛЕ АПОВЕСЦI ВАСIЛЯ БЫКАВА «АЛЬПIЙСКАЯ БАЛАДА»)

В. В. Казлова

*УА «Беларускі дзяржаўны педагагiчны
ўнiверсітэт імя Максіма Танка», г. Мiнск*

*Навуковы кiраўнік – I. М. Мiшчанчук,
кандыдат фiлалагiчных навук, дацэнт*

Анатацыя. У артыкуле даследуецца адметнасць раскрыцця тэмы кахання паводле «Альпійскай балады» Васіля Быкава, праводзіцца думка пра здольнасць найвышэйшага пачуцця змяніць чалавека, асуджанага на смерць.

Ключавыя словы: каханне; гуманізм; выратаванне; паэтызацыя пачуццяў; вышыня духу чалавека.

Каханне – гэта самае цудоўнае, што можа адчуць кожны чалавек. Яно можа пачацца раптоўна, з першага позірку двух людзей. А можа прыходзіць паступова,